

Meddelande om en europeisk rymdpolitik

Näringsdepartementet

2007-06-05

Dokumentbeteckning

KOM (2007) 212

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET - En europeisk rymdpolitik

Sammanfattning

Den europeiska rymdpolicyn är ett dokument som tagits fram gemensamt av kommissionen och den europeiska rymdorganisationen (ESA). Den syftar till stärka koordineringen av EU:s, ESA:s och medlemsstaternas satsningar på rymdområdet. Meddelandet behandlar de strategiska målen, viktiga tillämpningsområden, vetenskap och forskning, industrifrågor och styrningsfrågor.

Sverige välkomnar förslaget till europeisk rymdpolitik. Den bidrar till att definiera målen för den europeiska rymdverksamheten, förtydliga ansvarsförhållandena samt bidra till ett effektivare resursutnyttjande.

1 Förslaget

EU har ett ramavtal med ESA om att gemensamt utveckla den europeiska rymdpolitiken. Meddelandet är ett steg i detta arbete. Förslaget lämnades den 27 april 2007.

1.1 Innehåll

Den europeiska rymdpolicyn beskriver hur rymden erbjuder många möjligheter och verktyg för att hantera samhällets utmaningar och behov. Det gäller såväl förbättrade väderleksprognoser, navigationstjänster, jordövervakning och kommunikation, som möjligheter till forskning om jorden och universum.

Rymdpolitikens strategiska betydelse

Utarbetandet av en europeisk rymdpolitik framhålls som ett strategiskt vägval för Europa för att Europa inte ska bli överspelad som rymdaktör i den internationella konkurrensen. Följande strategiska uppgifter fastslås för den europeiska rymdpolitiken:

- att utveckla och utnyttja rymdtillämpningar för Europas politiska mål, företag och medborgare, inklusive miljöområdet och globala klimatförändringar,
- att möta Europas behov av säkerhet och försvar,
- att säkerställa en stark och konkurrenskraftig industri som främjar innovation, tillväxt och som levererar kostnadseffektiva och högkvalitativa tjänster,
- att bidra till det kunskapsbaserade samhället genom satsningar på rymdbaserad forskning och genom att utforska rymden i internationellt samarbete samt att
- säkerställa tillgång till nya och kritiska teknologier och system, för att säkerställa oberoende europeiska rymdtillämpningar.

För att lösa de strategiska uppgifterna skall EU, ESA och medlemsstaterna göra sina rymdverksamheter effektivare och mer verkningsfulla. Det skall uppnås genom bättre samordning utifrån ett användarperspektiv, ökad samverkan mellan militära och civila rymdprogram samt genom att utveckla en gemensam strategi för det internationella samarbetet.

Tillämpningar

För att säkerställa största möjliga politiska, ekonomiska och sociala avkastning på investeringarna i rymdteknik, måste tillämpningar av tekniken utvecklas och tillvaratas. Avsnittet behandlar ett antal viktiga tillämpningsområden:

- Satellitnavigering: Europa har med GALILEO-projektet åtagit sig att bygga upp ett långsiktigt tryggt globalt civilt navigationssystem under EU:s kontroll.
- Jordobservation: det konstateras att självständig tillgång till information om miljö, klimatförändringar och säkerhet har strategisk betydelse för Europa. Projektet GMES (Global

Satellitkommunikation: för detta område är den privata sektorns investeringar drivande, och det framhålls att europeiska företag konkurrerar framgångsrikt på denna marknad för satellittjänster.

Säkerhet och försvar: Rymdlösningar kan lämna ett omfattande bidrag till den föränderliga hotbild som beskrivs i EU:s säkerhetsstrategi ("Ett säkert Europa i en bättre värld – En europeisk säkerhetsstrategi"). Planering och genomförande av civil och militär krishantering sammanfaller till stor del i EU:s modell för krishantering. Det framhålls att militär kapacitet är medlemsstaternas sak, men att det inte bör hindra dem att på bästa sätt utnyttja resurserna inom de gränser som deras nationella suveränitet och säkerhetsintressen sätter.

Grunderna

Avsnittet behandlar vetenskap och forskning, den internationella rymdstationen ISS och utforskning av solsystemet samt tillgång till rymden, vilket avser bäraketer.

Det framhålls att forskning i världsklass är viktig för att öka kunskapsbasen, utveckla ny teknik och nya tillämpningar och för att locka ungdomar till naturvetenskap och teknik. Den sista punkten ägnas särskild uppmärksamhet som ett problem för Europa.

När det gäller bäraketer anges det att oberoende, kostnadseffektiv tillgång till rymden även fortsättningsvis kommer att vara ett strategiskt mål för Europa, och att man i första hand kommer att utnyttja egna uppskjutningsresurser när man utformar och genomför europeiska program.

En konkurrenskraftig europeisk rymdindustri

Betydelsen av en konkurrenskraftig europeisk rymdindustri framhålls, liksom att detta kräver tydliga politiska mål när det gäller rymdaktiviteter och resurser för att uppnå målen. EU ökar sina insatser, under 2007-2013 investeras 2,8 miljarder euro (motsvarande 0,4 miljarder euro årligen). Medlemsstaterna investerar knappt 3 miljarder euro årligen via ESA, och ungefär lika mycket i sina nationella program.

Regelsystemen bör utvecklas när det gäller standarder, kompatibilitet mellan system, policy för tillgång till data, export- och importkontroll samt tillståndsgivning för tillgång till spektrum.

Rymden beskrivs som en pionjärmarknad som kan skapa förutsättningar för näringslivsledd innovation. Små och medelstora företag har en viktig uppgift att fylla, vilket uppmuntras genom EU:s och ESA:s program.

2006/07:FPM90

Styrning

I avsnittet om styrning av rymdverksamheten behandlas det institutionella ramverket, och EU:s och ESA:s respektive roller beskrivs. EU skall leda och samordna användarnas behov, medan ESA skall utveckla teknologier och forskning. Ramavtalet framhålls som en stabil grund för samarbetet mellan EU, ESA och medlemsstaterna. Det konstateras också att skillnaderna mellan EU och ESA i arbetssätt, rutiner och medlemsstater kan leda till problematiska beslutsprocesser, vilket redan konstaterats i GALILEO-projektet.

Ett europeiskt *rymdprogram* är en inventering av Europas pågående satsningar. Dokumentet finns med som bilaga till meddelandet. Det syftar till att främja en bättre transparens och samordning av ESA:s, EU:s och medlemsstaternas olika satsningar.

Det framhålls att Europa behöver upprätthålla sin roll som attraktiv internationell samarbetspartner, och ha förmåga att utöva ledarskap inom vissa områden. Europa måste värdera i vilka sammanhang man ska vara beroende av internationella samarbeten och när man bör upprätthålla ett oberoende. EU ska företräda Europa när det gäller GALILEO och GMES programmen, medan ESA ska företräda Europa när det gäller forskning, bärraketer, teknologi och bemannad rymdfart.

Meddelandet avslutas med en lista på ett antal åtgärder som behöver vidtas för att implementera den europeiska rymdpolitiken på kort sikt. Listan inbegriper åtgärder gällande bl.a. GALILEO, GMES, Internationella rymdstationen ISS, bärraketer samt ramavtalet mellan ESA och EU.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte förslag med direkta effekter på svenska regler.

Sverige är medlem i det mellanstatliga Europeiska rymdorganet ESA som utgör exekutivt rymdorgan för medlemsstaterna. I ESA:s konvention (konventionen angående upprättande av ett europeiskt rymdorgan, Paris 30 maj 1975, publicerad i SÖ 1976:53) framgår att organisationen har som ändamål att för uteslutande fredliga ändamål tillhandahålla och främja samarbete mellan Europas stater inom rymdforskning, teknologiutveckling och rymdtillämpningar. Därutöver fastställer konventionen att ESA:s roll är att utarbeta och genomföra en långsiktig europeisk rymdpolitik.

Sverige är part i rymdfördraget (publicerad i SÖ 1967:7), räddningsavtalet (publicerad i SÖ 1969:37), skadeståndskonventionen (publicerad i SÖ 1976:35) och registreringskonventionen (publicerad i SÖ 1976:43). Den svenska rymdlagstiftningen utgörs av två författningar för genomförande av dessa folkrättsligt bindande konventionsåtaganden. Författningarna är lag (1982:963) om rymdverksamhet och förordning (1982:1069) om rymdverksamhet, med regler om svensk jurisdiktion över rymdverksamhet, tillstånd för icke-statlig rymdverksamhet, skadeståndsansvar, tillsyn över rymdverksamhet samt registrering av föremål för vilka Sverige är att anse som utsändande stat.

1.3 Budgetära konsekvenser

Meddelandet innehåller förslag på åtgärder som kan få budgetära konsekvenser. Medlemsstaterna binds dock inte till några åtaganden.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Vår övergripande ståndpunkt är att den europeiska rymdpolicy som nu presenteras gemensamt av ESA och EU är viktig för att beskriva målen för den europeiska rymdverksamheten, förtydliga ansvarsförhållandena samt bidra till ett effektivare resursutnyttjande.

Rymdtekniken kan ge viktiga bidrag inom miljöforskningen och för ökad kunskap om globala klimatförändringar. Den europeiska rymdverksamheten bör också kunna utnyttjas mer än idag för att stärka intresset bland unga för naturvetenskap och teknik.

Sverige kan acceptera skrivningar om användning av satellitteknik för försvarsändamål eftersom det finns tydliga referenser till kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna.

Sverige anser vidare att ramavtalet mellan EU och ESA utgör en god grund för samarbetet och Sverige välkomnar en fortsatt utveckling av samarbetsformerna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna i EU och ESA har ställt sig bakom en resolution i EU:s Konkurrenkrådsråd resp. ESA:s råd. Resolutionen "välkomnar och stöder" meddelandet om den europeiska rymdpolitiken.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2006/07:FPM90

Europaparlamentet har inte yttrat sig över meddelandet men har i andra sammanhang verkat pådrivande för en utveckling av den europeiska rymdpolitiken, inklusive ett närmare samarbete mellan EU och ESA.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har ej remitterats.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Implementeringen av den europeiska rymdpolitiken kommer att fortsätta bland annat inom ramen för en EU/ESA gemensam högnivågrupp för rymdpolitik.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 8 i ramavtalet mellan ESA och EU, som är baserat på artiklarna 170, 300.2 och 300.3 i EG-fördraget.

3.3 Fackuttryck/termer

GALILEO är Europas kommande globala satellitsystem för radionavigation. Det är ett gemensamt EU/ESA initiativ som skall bestå av 30 satelliter i omloppsbana runt jorden.